1e Jaargang, nummer 5, 25 september 2025

CALVIJN

Blad voor kerkgeschiedenis, rond de RV-Bijbel. Uitgave : Visseristische School i.s.m. ICS, Instituut voor Calvinistische Studiën

In dit nummer : Van Calvijn tot Dooyeweerd, en Bespreking van Stempvoord's Galaten

---

VAN CALVIJN TOT DOOYEWEERD

Veel ongeletterde vrije evangelischen hebben moeite met woorden als 'gnosis' en 'esoterie'. Daar raken ze van in paniek, omdat het niet in de Nederlandse vertaling van de bijbel zou staan. Nee, het staat ook vaak niet in de Nederlandse vertalingen, maar komt wel degelijk voor in de grondteksten.

Hebr. 6:19 - 'Haar hebben wij als een anker der ziel, dat veilig en vast is, en dat reikt tot binnen het voorhangsel,' vertaalt de NBG, terwijl in het grieks staat : binnen = esoteros (esoteron), dus esoterie is dan het Nederlandse woord.

KJV : Which hope we have as an anchor of the soul, both sure and stedfast, and which entereth into that within the veil

In behouden/ ongeletterde kerken wordt er veel tegen aangetrapt, terwijl het gewoon in de bijbel staat.

Maar er moet wel een worsteling zijn met 'esoterie', zoals ook met 'spiritualiteit', want deze woorden kunnen al snel misbruikt worden, dus het kan alleen gebruikt worden 'in verhouding tot' en met mate/ beleid.

De esoterie wordt ontzettend veel misbruikt door de new age.
Het is parelduik werk : Annie Besant, Blavatsky, Alice Bailey enz., Alice in wonderland, maar Alice was ook aan de drugs : mushrooms.

Alice in wonderland is in principe gewoon puur Hegeliaanse filosofie, maar ik had dus dromen dat ik dieper moest graven in de reformatie, omdat daar geheimen waren verborgen, dus ook over het onder ogen komen van de grootte van de zonde en de ellende, want het goede is nog altijd in strijd met het beste, dus iets kan goed lijken of mooi, terwijl het juist dan weer betere dingen achterhoudt.

Dat gaat ook weer over het kruis/ lijden, zondeprobleem onder ogen komen. En ik had ook dromen dat er gevaarlijke geesten de mensheid bedreigden en dat de oud gereformeerden daarmee in gevecht waren, maar ze hadden missing links, en ze konden niet tegen die geesten op.

De kerkgeschiedenis is belangrijk geweest, zoals Basilea Schlink dan vroeger de lijdenstheologie had uitgewerkt, en bepaalde bevindelijk-gereformeerde vaderen dan de zondologie, dus dat het allemaal veel erger is dan mensen denken, en dat miste ik veel in de mainstream esoterie.

Ik was in gevecht met de lichtere esoterie, nog steeds, dus de new age-esoterie die allerlei dingen overslaat, want dan is het weer drugs, als opium voor de mens, net als orthodoxe religie.

Dus in het charismatische moet er een zwaarder pad zijn, maar ook in de esoterie, zelfde dus in het gereformeerde, en ergens zijn dan kruispunten, en dat is waar de nederduits gereformeerde kerk voor staat, want de rekkelijken schreven vroeger ook esoterische geschriften en gnostische geschriften, alleen het kan dus snel misgaan als het niet diep genoeg gaat en ze marktje gaan bedrijven, want dat hebben ze veelal met dat spul gedaan.

Dus esoterie moet ook gezuiverd worden, en in de nederduits gereformeerde dogmatiek wordt het vooral in het begin veel gebruikt, dat woordje, dus mochten bepaalde mensen daar vreemd over gaan doen zo van :

'Ja, maar esoterie is niet bijbels of new age, of niet goed,' dan kunnen we hen dus als 'ongeletterd' verklaren, want het staat dus duidelijk in de griekse grondtekst van hebreeën 6:19, zelfde dat sommigen dus beweren over gnosis dat dat niet bijbels is, wat dus ook in de griekse grondtekst staat, en waar yeshua van zei dat dat juist de sleutel tot behoudenis is, en wat juist achtergehouden werd door vagebonden.

En dat is dus bijbels. Het is gewoon nu echt zaak dat de kennis over de diepte van de put opgediept wordt, anders kan niemand eruit komen, dus ook weer dat matrix idee van hoe diep wil je gaan, wil je het echt allemaal onder ogen komen of doorslapen, en Alice ging dan in die put maar raakte ergens halverwege aan de mushrooms (paddo's), zoals vele kerken en esoterische groepen, en die worden dan vet op hun droesem,
als buddha's die te snel en teveel naar licht hebben gegrepen en de duisternis niet wilden onderzoeken/ in kaart brengen/ verdiepen, allemaal dat half halve, wat allemaal lauwheid is, en laat zich graag opzwepen door populaire

clipjes, als reclame spots die het popie jopie hebben gemaakt en dan de kernen en de belangrijke paden hebben afgesneden. Dan verstikt het geestelijke leven gewoon.

De esopus was de naam voor een oorlog tussen natuurvolkeren en boeren,
ook een soort uittocht, maar dan vertikaal, dus onder de grond, dus dan gaat het om het verdiepen, zoals dat er geen rechte weg horizontaal uit de stad is, maar dat we juist naar de fundamenten moeten en dan dieper eronder de vluchtroute zien, als de weg tot de wildernis, want we zitten nu eenmaal opgesloten in die religieuze kom van het vervleselijkte christendom.

Esoterie is soms een valstrik, dus we moeten echt op onze hoede zijn,
maar dat implantaat, of gevangenisimplantaat, wat telkens piept of zelfs explosief poeder afgeeft en laat ontploffen, als implodes,
als iemand probeert te ontsnappen, gifslaap verwekt etc. is
dus opgebouwd uit vele lagen kerkgeschiedenis, dus in die zin teveel van de esoterie kan dan ook weer spijbelfeestjes zijn/ mushrooms die aangeboden worden in de put omdat men niet wil dat men verder naar beneden gaat in de put, want daar liggen juist die sleutels.

In Alice en wonderland gaat het trouwens ook nog over de tranenrivieren, maar Alice in wonderland mist ook weer elementen, want het is een veel groter verhaal.

Het gaat over het gevaar van spiritualiteit als het tot drogist-artikel wordt los van de hogere filosofie.

De Jung-Freud bloedlijn is dan belangrijke tussenschakel,
dus eerst is er dan de Calvijn-Kant bloedlijn (Hegel daarna nog),
en dan binnen de kerk Barth-Dooyeweerd, want Dooyeweerd in de geref. kerk wees ook telkens terug op Calvijn (de goede dingen dan) en hamerde erop dat de kerk uit het naieve ding-begrip moest komen wat ze tot afgod hadden gemaakt, en moesten komen tot het grensbegrip en functiebegrip, dus van voorwerpelijk tot onderwerpelijk, waar ze in de zwaardere en ook wildere gereformeerde kerken (zwaarder dan geref. bond vaak) ook veel op hameren. Dat vormt dan een soort van toetssteen om de vaak gevaarlijke esoterie-theosofie-spiritualiteit aan te toetsen, dus het stopt zeker niet met zomaar esoterie-theosofie-spiritualiteit,
maar moet getoetst worden aan de hogere filosofie, die gelukkig ook door de kerken heenstroomt, als je weet waar en bij wie je moet zijn.

Die leer is ook geheel uitgestippeld en van missing links voorzien in de rv-bijbel.

BESPREKING VAN STEMPVOORD'S GALATEN

Net als A.F.J. Klijn was P.A. van Stempvoord (1911-1969) hervormd leraar en predikant, en schrijver van de PNT-serie (prediking nieuwe testament).

Stempvoord noemt in zijn Galaten (1951) Paulus de dertiende apostel. Hij zegt dat de eerste gemeente niet democratisch was, maar theocratisch. Stempvoord stelde dat de Galaten terug waren gevallen in het oude, terwijl het kruis voor hen lag.

Het is waar. Wij moeten niet zomaar navolgers zijn, want het is een dichterlijk beeld. Wij moeten geleid worden, en dat kan alleen als we sterven aan onszelf, door het kruis, waardoor we afgestemd zijn op het geestelijke.

Er moet altijd de spanning blijven tussen de geboden, het sterven aan het zelf, en de geestelijke leiding.

Stempvoord waarschuwt tegen kerkelijk cliché, en stelt dat Paulus vanwege zijn roepingsbesef hier niet voor heeft gebogen, en ging voor een krassere aanpak.

Toch als we eerlijk zijn en de grondteksten kennen dan zien we de kruizologie al in het OT. Ook daar kwam men tot de diepte van de betekenis van de geboden, dat dat niet op zichzelf stond.

Stempvoord schilderde de Galaten af als een soort vijanden van het kruis. Het was allemaal te menselijk. Men leefde daar in het vlees. Daarom werd Paulus er op afgezonden.

Calvijn wees niet zomaar op de goede werken, maar op de geleide werken, en die kwamen voort uit het afleggen van de vleselijke werken.

Stempvoord schilderde het beeld van Paulus af als een geestelijk strijder, die ook strijdbaar was. De Galaten streden tegen het kruis. Paulus kwam met pastorale zorg, maar ook met toornige liefde. Het was een geestelijke oorlog, stelt Stempvoord. De Galaten waren aan het judaïseren. Paulus wilde duidelijke evangeliseren.

We moeten onderwerpelijk omgaan met de geboden, niet voorwerpelijk. We moeten hierin de geboden en werken van het kruis leren kennen. Geboden en werken zijn heel belangrijk, maar ze moeten afgestemd zijn door het lijden en sterven aan het zelf.

Stempvoord stelt dat de Galaten zich hadden laten verleiden door grootmogende theologen.

Stempvoord noemt als sleutel van Paulus het feit dat hij een slaaf van Jezus was. Dat bewaarde hem. Bij de Kurios, Heer, passen alleen de douloi, de slaven. Dit is dan de dialectiek van het geheim van de vrijmaking.

Het hamert op het feit dat we niet zomaar als navolgers of pelgrims door de enge poort kunnen gaan, want dat zijn slechts beelden. Wij moeten worden tot slaven door de slaafsheid tot de wereld af te leggen. Wij moeten worden tot ballingen en gladiatoren voor de Heere. Dat kan alleen door het afsterven, en dat kan alleen door de zonde onder ogen te komen. We mogen religie niet meer uitstallen als zomaar objecten.

Stempvoord stelde dat de Galaten door de schittering van grote namen het evangelie probeerden uit te doven. Zij waren gebonden door de astrale machten, de stocheia van Galaten 4:3.

Hetzelfde is in de hervormde kerk gebeurd. De hervormde kerk werd onderworpen aan de wet, aan koning Willem I (1816). Ik had een droom over een zwarte heks, die over de hervormde kerk heerste. Er was een man genaamd Wit Bartje. Hij zou door haar in een vurige put geworpen worden, tenzij hij van haar giftige snoep zou eten. Maar Wit Bartje weigerde. Hij werd toen alsnog in de vurige put geworpen. Maar hierin ontwikkelde hij geestelijke krachten. Het is een beeld van Karl Barth die steeds meer invloed in de hervormde kerk begon te krijgen.

Door 1816 kwam het gewicht op de nieuwe hervormde kerk te liggen, wat in 1886 verschoof naar Kuyper, en wat tot zijn piek kwam toen hij minister-president werd van Nederland. Met de dood van Kuyper in 1920 verschoof het gewicht zich weer tot de hervormde kerk. De geschiedenis van de hervormde kerk van 1920-1989, dus van de 20-er jaren tot en met de 80-er jaren, oftewel het hervormde middenrijk, is daarom van belang. Hier werden de nieuwe fundamenten gelegd, zowel goed als kwaad. Het is van belang de bloedlijnen te kennen, waarvan Stempvoord er een van is, en er van te leren. Stempvoord viel de grootsheid aan van wereldlijk wettisch kerkelijk gezag. Hiertoe gebruikte hij de brief aan de Galaten.

Stempvoord wees op het belang van het alleen-zijn met het Woord, een groter gewin dan de instemming der mensen. Er is een zekere drama en geestelijkheid waar de kerk in de geschiedenis een teken van is, en deze drama die kosmisch is en ten grondslag ligt aan het geestelijke is onontkoombaar : men moet sterven om opnieuw geboren te worden, wat door Stempvoord wordt beschreven. Er wordt dan onderscheid gemaakt tussen middelmatigen en boetvaardigen. Men moet hiervoor de boete wel eerst kennen.

Stempvoord stelt in zijn bespreking van hoofdstuk 3 dat de Galaten hun verstand niet hebben gebruikt maar voor toverij zijn bezweken. Hij noemt dat ze onverstandig en traag van hart zijn. Stempvoord noemt dat ze zijn gevallen voor toverwoorden die ze gebruiken. Het zijn wat we ook wel schuiltermen noemen waarachter ze zich verschuilen zonder tot de eigenlijke en diepere betekenis ervan te gaan. Het zijn conservatieven die voor geen middel terugwijken, stelt Stempvoord. Het komt er op neer dat ze niet meer weten wat ze doen.

Stempvoord is op zoek naar het diepere motief van Golgotha, en stelt dat Jezus door de wetticisten is gekruisigd, door de oude wet wel te verstaan. Dat was een wet van toverij, en die zou tot de dood leiden. Stempvoord laat daarbij zien wat nog steeds in kerken gebeurd vandaag de dag. Velen zijn van het kruis afgeweken en hebben eigen wetten gemaakt, en leven forensisch, Romeins-juridisch in plaats van door dichterlijke diepte. Er ligt het gevaar van de overromantiek, maar zwart-wit leerstellingen kunnen al snel daartoe vervallen, met een eigen overmatige en verblindende romantiek die alles schoonpraat.

Stempvoord stelt dat in de Galaten een oude macht van de dood was die niet wilde loslaten.

Er wordt gewezen op het kruis en het heilige geestelijke.

We kunnen drie tijdperken onderscheiden in de hervormde kerk :

1. Het Oude Rijk - 1816-1919
2. Het Midden Rijk - 1920-1989
3. Het Nieuwe Rijk - 1990- nu

In het Midden Rijk werden de fundamenten gelegd. Het is daarom van belang het tijdperk te bespreken.

De Galaten hadden het heilige geestelijke gedood. Stempvoord stelt in zijn bespreking van hoofdstuk 2 dat er een nieuwe verhouding kwam door dood en opstanding. De wet op zich is niet zomaar meer de sleutelpositie, maar de kennis. Hierbij wijst hij op Lukas 11:52 : ‘Wee u wetgeleerden die de sleutel der kennis hebben achtergehouden.’ Maar juist de oude wet was belangrijk om aan het zelf te sterven. Die onderdrukking, die spanning, moest er wel zijn. Nu moeten wij opgaan tot de kruiskennis en tot de kennis der zonden. Stempvoord stelt dat de zonde datgene wat terugkeert tot het oude systeem is wat niets dan dood heeft gebracht.

Calvijn liet zien dat de kennis-factor boven de wets-factor stond. Ook de kruis-factor en de afstemmings-factor stonden boven de wets-factor, zodat het niet aankwam op zomaar letterlijk navolgen, maar op het geleid worden. Voor Calvijn was er ook nog de verborgenheids-factor, het feit dat de mens niet zomaar alles kon weten. Hij liet altijd ruimte voor het ravijn van het geheimenis. Calvijn stelde dat er ruimte moest zijn voor twijfel. Men moest weer grens-gevoelig worden. Men was te zelfverzekerd geworden en daardoor in valse gerustheid gekomen. Alles moest daarom ook getoetst worden aan de

geheimenis-factor. Men was te ver gegaan. Calvijn riep de mens terug van allerlei waaghalserij en nekbrekerij.

Er is een kennis die opgeblazen maakt, tot wetticisme wordt, als het buiten het kruis omgaat. Laten we beseffen dat Calvijn's geheimenis-factor, van het 'tot hier en niet verder', oftewel God's eeuwige verborgen raad, ook boven God's wil stond, wat Calvijn ook aangaf. God werd gedreven uiteindelijk door zijn eeuwige verborgen raad, niet zomaar zijn wil. Kennis stond dus boven wil. Het ging hier om de verborgen kennis. De geheimenis-factor stond ook boven de genade-factor.

In hoofdstuk 3 beschrijft Stempvoord de ontwaking van Abraham, die de aardse systemen begon te doorzien, te ontdekken dat zij allen gesneden beelden volgden. Ook Abraham was het slachtoffer van onkritische religieuze beeldvorming, stelde Stempvoord, en daarom verliet hij het oude, en ging op pad naar een nieuwe wereld. Op zijn veertiende aanbad hij niet meer de afgoden van zijn vader.

Mijn eigen ontwaking was ook rond mijn veertiende. Het heeft grote heibel in mijn kerkelijke familie gegeven. Het oude systeem wilde niet loslaten. Maar ik moest verder, net als Abraham. Het zwaardere van de kerkelijke familie, die middelmatig waren, moest lichter, en het lichtere moest zwaarder. Ik moest het pad van de vrijmaking opgaan, tot de hogere gebondenheid, om los te komen van de aardse gebondenheden waarvan ik net als Abraham slachtoffer van was.

We hebben het dan niet alleen over gereformeerd vrijgemaakt, maar ook over hervormd vrijgemaakt. Zo ging ik op zeer jonge leeftijd theologie studeren.